

O Sokolstvu

Konačno uredjenje Sokolstva bila nam je velika i osobita briga već od godine 1918. Nazore o tome izneli smo više puta, kako po sokolskim tako i po ostalim novinama. I sad, pred konstituantu, kada će da se zbude davno očekivani kraj svijiu početaka, mislimo da je vreme, da ponovno i iscrpno kažemo, kako mi mislimo, kako mi hoćemo i kako mi predlažemo, da se Sokolstvo konačno uredi.

A upućujemo ovo objavljeno i svima narodnim zastupnicima i molimo ih da to prouče i prema tome postupe.

I.

Do oslobodjenja i ujedinjenja našeg jugoslavenskog naroda bilo je naše Sokolstvo razdeljeno, malo i slabo, i po duhu svome bilo je ono manje ili više ustanovom ropskog stanja, t. j. organizacijom minimalnog održanja narodne snage, i narodne odbrane. Kako je naše Sokolstvo svoje zadaće ispunjavalo, o tome će da sudi istorija naših nacionalnih pokreta i težnji.

Sa oslobodjenjem i ujedinjenjem našeg jugoslavenskog naroda doživelo je i naše Sokolstvo, kao jedna medju prvima od svih grana narodnog života, svoju obnovu i svoj preporod. Pre svega je od troje razdeljenih postalo jedno i ujedinjeno Jugoslavensko Sokolstvo. I ovo novo Sokolstvo pošlo je putevima svojim.

Ne menjajući u prvi mah mnogo na ciljevima svojim, ono je u glavnom proširilo i povećalo svoje ciljeve, i zadaće svoje, koje su neodložne, a uzelo je za prvu zadaću to, da se što brže i što jače proširi na ceo narod, tako da ceo narod, bez obzira na pleme, veru i staleže, bez obzira na doba i na spol, postane sokolski.

To znači, da se ceo jugoslavenski narod obrazuje fizički, podigne moralno i učvrsti nacionalno, te tako prosveti i ojača, i osposobi za kretanje u pravom smeru napretka i cvetanja.

II.

Koliko god je ovo sokolsko gledanje bilo jasno, dobro i pošteno, te u prvom redu korisno, mi smo sudeći prema primerima prošlosti te prema iskustvima što smo ih sokolovanjem

sami stekli, došli dotle, da smo uvideli, da nama sokolima, kao takovima, da našoj spremi i materijalnom stanju, nedostaje snage, da gornju zadaću obavimo i uspešno i brzo i kako valja.

Iz primera prošlosti navadjamo da češki narod nakon 60 godina opstanka svoga Sokolstva ima tek taj uspeh, da od stotine Čeha u Sokolstvu jeste tek 1—2! A iz našeg iskustva znamo, da sa 50 tisuća jugoslav. Sokola dobijamo na jednu hiljadu Jugoslavena tek 2—3 Sokola!

Ako je Sokolstvo dobra stvar, onda je ono uvek loša stvar zato što je tako retko posejana! A ako je sokolski rad koristan, onda je on neuspešan i potpuno neznan, ako se tako malo i slabo obavlja. Ako od malog Sokolstva nije moguće za godinu dana napraviti veliko i narodno Sokolstvo, onda moramo potražiti načina i sredstava, kako da se Sokolstvo, i ceo sokolski rad, prenese, proširi i usadi u celinu narodnu i bez oficijelnog Sokolstva i sokolskih društava. Svakako bi smešno i glupo bilo, da ako Sokolstvo momentano ne može, da neko drugi i jači neće to da učini, što treba.

III.

Tako dolazimo do obrtne tačke našega gledanja na fizičko obrazovanje naroda. Pa držimo ovo: da je država dužna, da sada, kao slobodna, mlada, svoja i jaka, primi na sebe obavezu ispunjavanja i obavljanja jednoga dela sokolskoga rada.

U odabiranju ovoga rada, hoćemo da on bude samo jedan deo celokupnoga rada sokolskog, i tražimo da država, kao nosilac oficijelne inicijative za sve narodne poslove, ispuni i svrši onaj rad sokolski, koji je minimalan, ali koji je apsolutno potreban za sve, tako da privatnoj inicijativi u pravcu fizičkog obrazovanja, čijim nosiocem ostaje Sokolstvo i na dalje, bude otvoreno i dato polje nadmetanja i težnji do jednoga idealnoga maksimuma.

Sokolstvo bi se dakle imalo konačno da uredi tako, da jedan deo sokolskog rada primi na sebe država, a drugi deo da ostane Sokolstvu.

IV.

Medju sokolskim zadaćama, koje država ima da izvede, smatramo kao najvažniju, da se pred konstituantu donese i na njoj

primi, kao deo temeljnog i državnog ustava, zakon o obavezatnom telesnom obrazovanju svakoga građanina.

Nacrt toga zakona glasi ovako :

Normalno izvršivanje života jeste zdravlje. Zdravlja ima samo zajedničkog. To zajedničko, opće, javno zdravlje je zbir pojedinačkog zdravlja. Zajedničko je zdravlje ona prosečna snaga, što pojedinci zajedno čine. I na tome zajedničkom zdravlju počiva cela kulturna i ekonomska moć države. Zato održanje, jačanje i razvijanje zdravlja spada u delokrug zajednice. Pojedinaac nema prava da raspolaze svojim zdravljem, ne sme da ga umanjuje i da ga uništava. Kao što nema u državi i u društvu pojedinačkog zdravlja, tako nema ni delimičnog. Zdravlje je samo celokupno, t. j. telesno, duhovno i duševno. Ako je ovo troje harmonijski sastavljeno, onda zdravlje dobija pravu osnovu. U delokrugu zajednice može samo da se radi o održanju, jačanju i razvijanju celokupnog zdravlja. Fizički deo zdravlja je najviše zanemaren i zapušten. Bez fizičkog obrazovanja zdravlja nema u opće zdravlja. Fizičko obrazovanje spada zato u delokrug zajednice. Fizičko obrazovanje, kao osnovni uslov zdravlja, obavezatno je zato za sve članove zajednice bez iznimke, za sve građane države. Zato obavezatno fizičko obrazovanje jeste temeljnim državnim zakonom.

Svaki građanin države Jugoslavije dužan je da se telesno obrazuje i prosveti. Država Jugoslavija dužna je da sprovede tel. obrazovanje svih svojih građana.

Telesno obrazovanje u državi Jugoslaviji vrši se i izvodi se poglavito po t. z. sokolskom sistemu.

Telesno obrazovanje proteže se na svakoga građanina od navršene treće do četrdesete godine, a vrši se u školama, vojsci, u sokol. društvima, te u posebnim zavodima i vežbalištima.

Sistem tel. obrazovanja je celina, i obuhvata sve staleže, sva doba i sve spolove.

O svakom pojedinom se vodi državna matična knjiga o tel. svojstvima i o tel. obrazovanju. Bez izvatka te matične knjige ne može polaziti školu. A vojni obavezanik dobija prema tome izvatku olakšice u službi i napredovanju u vojsci. Celokupnim fiz. obrazovanjem u državi Jugoslaviji upravlja državno zvanje za fiz. obrazovanje, te Jugoslav. Sok. Savez. U drž. budžet donosi se redovno godišnja stavka za fiz. obrazovanje.

V.

Za vođenje fizičkog obrazovanja narodnog mora dakle da se u Beogradu posebno osnuje državno zvanje za fizičko obrazovanje jugoslavenskog naroda.

Ovo zvanje (odsek) bilo bi samostalno, i ne bi pripadalo nijednom postojećem ministarstvu, nego bi direktno podpadalo pod ministarski savet, u kome bi imalo svoga stalnoga referenta, koji bi ujedno bio i šefom celoga zvanja. Ako ne ide drugačije, onda se mora osnovati posebno ministarstvo za fizičko obrazovanje jugoslavenskog naroda.

Ovo bi se zvanje delilo na tri odseka u glavnom, na zdravstveni odsek, prosvetni odsek i vojni odsek, i svaki bi odsek imao svoga načelnika i svoj delokrug.

Pored odseka moralo bi biti još tri ili više inspektorata, i to inspektorat za statistiku, za propagandu i štampu, za financije, za sletove, i za decu, te za žene. Inspektorat za decu bio bi u rangu načelstva.

VI.

U državni budžet morala bi da dodje godišnja redovna stavka od najmanje deset miliona dinara, što bi bilo materijalnom podlogom za rad ovoga državnog zvanja. I ta bi svota stajala na raspoloženju zvanju.

VII.

Rad državnog zvanja za fizičko obrazovanje jugoslavenskog naroda bio bi ovaj:

a) prosvetni odsek imao bi da sprovede fizičko obrazovanje u svima školama Jugoslavije;

b) vojni odsek imao bi da sprovede fizičko obrazovanje u vojsci Jugoslavije;

c) zajedno sa zdravstvenim odsekom imala bi da se učini potrebna sprema, da se omogući sprovođenje fizičkog obrazovanja, kako u sastavljanju udžbenika, nomenklature i terminologije, tako u pripravljanju učitelja, prehodnika i vodja za fizičko obrazovanje;

d) u prvom redu moralo bi ovo zvanje podići jednu središnju visoku školu za učenje tel. obrazovanja, a sem toga svake godine održavati jedan ili više tečajeva provincijalnih u tu svrhu;

e) pri tome bi postupalo ovo zvanje, tako, da radi apsolutno sporazumno sa Jugoslavenskim Sokolskim Savezom, a osim toga sa okružnim samoupravnim jedinicama;

f) sem stvaranja literature, podizanja škola, održanja tečajeva, te davanja stručnih učitelja, imalo bi ovo zvanje da radi na podizanju domova za fizičko obrazovanje; ovi domovi bili bi po središnjim mestima okruga (županija), i bili bi samoupravni;

g) sa inšpektoratom za propagandu i štampu pomagalo bi ovo znanje budjenje i jačanje privatne inicijative na polju fizičkog obrazovanja;

h) izdavalo bi pomoću svoga statističkog inspektorata jedan zvaničan i državni organ kao „Glasnik držav. zvanja za fizičko obrazovanje jugoslav. naroda“;

i) a naročitu pažnju i brigu imalo bi ovo zvanje da uputi deci i ženama, te da iz sve snage uznastoji, kako bi blagodati fizičkog obrazovanja bile podeljene što bogatije i što obilatije i na decu, i na žene;

j) najposle bi ovo zvanje moralo pokušati, da fizičko obrazovanje dobije u zgodnom obliku, a naslonjeno na tradicijonalne narodne junačke igre i pesme, celi naš i široki seljački puk;

k) ovo bi zvanje moralo stojati u živoj vezi sa ustanovama te vrste a kod drugih, velikih naroda, naročito sa narodom češkim;

l) moralo bi periodično sazivati kongrese i sastanke u svrhu utvrdjenja, objašnjenja i proširenja ideje fizičkog obrazovanja;

m) moralo bi u sporazumu sa Jugoslav. Sokol. Savezom istupati povodom velikih sokolskih sletova, te bditi na tome, da tih sletova bude što više, i da budu i pravedno podeljeni po celoj domovini;

n) moralo bi osnovati državni muzej i državnu biblioteku za fizičko obrazovanje;

o) moralo bi raditi na tome, da se u domovini podignu i pomognu ona industrijska poduzeća, što su za fizičko obrazovanje preko nužna (fabrike za pravljenje gimnastičkog odela, fabrike za gradjenje gimnastičkih sprava, i t. d.);

p) moralo bi obrazovati stalan kadar putujućih učitelja i nadzornika za fizičko obrazovanje, predavača u toj celji;

q) moralo bi imati jednu pokretnu, putujuću izložbu telesnog obrazovanja;

r) moralo bi ići za tim, da telesno obrazovanje ne bude ustanovom niti plemenskom, niti verskom, niti staleškom, nego socijalnom;

s) te bi moralo jednom godišnje sazivati državno veće za fiz. obrazovanje, gde bi se sastajali svi okružni poverenici za fiz. obrazovanje te izaslanici sokolski.

Eto to bi bio u kratko rad državnog zvanja za fizičko obrazovanje.

VIII.

Svaki okrug (županija) ima kod svoje samouprave posebnog poverenika za fizičko obrazovanje.

Ovaj poverenik radi sa okružnim većem za fizičko obrazovanje.

U okružno veće za fizičko obrazovanje dolaze kao virilni članovi: okružni fizik, prosvetni poverenik, vojni komandant, sokolski izaslanik (od dotične sokolske župe). A prema potrebi se pozivaju ostali i drugi stručni pomagači n. pr. graditelj, saobraćajni referent, sekretar okruga, i t. d.

Okružni poverenik za fizičko obrazovanje je činovnik okruga t. j. biran od okružne skupštine a na predlog drž. zvanja za telesno obrazovanje. On stoji u direktnoj vezi kako sa upravom okruga, tako sa državnim zvanjem za fizičko obrazovanje.

Okružni poverenik za fiz. obrazovanje ima svoje zasebno odelenje u zgradi okružnog načelstva, svoje prostorije (najmanje tri) te svoj podređeni personal.

U delokrugu okružnog poverenika za fiz. obrazovanje spada u glavnom briga oko fizičkog obrazovanja naroda njegovog okruga, i pri tome ima u glavnom da se drži saveta, inicijative i predloga državnog zvanja za fiz. obrazovanje.

Ali svaki okrug mora da ima svoj statut za fiz. obrazovanje, odobren po okružnoj skupštini, te u svrhu fiz. obrazovanja ima da godišnje utvrdi redovan budžet od najmanje $\frac{1}{4}$ milijona dinara.

Okružni statut za fiz. obrazovanje imade dva dela, prvi sadrži osnovni drž. zakon. fiz. obrazovanja te državne zahteve i odredjenja za to, a drugi deo ima da stvori okružna skupština tako, da popuni, proširi, pojača, prilagodi, usavrši, i učini raznovrstnim jedan radan program na polju fiz. obrazovanja.

Po tome pripada okružnoj skupštini pravo, da za svoj okrug raspiše porez za fizičko obrazovanje, da podiže vežbaonice i škole, te održava tečajeve za fiz. obrazovanje, da ustanovi svoju izložbu, muzej i biblioteku za fiz. obrazovanje, da održava sletove i zborove, da izašilja na nauke stipendiste, da izdaje svoj organ za fiz. obrazovanje, da u sporazumu sa sokol. župom (ili župama) poduzima jednu slobodnu i veliku akciju u pogledu rada na tel. obrazovanju.

Najposle moraju u svakom okrugu da se najmanje 4 puta godišnje održavaju sednice okružnog veća za fiz. obrazovanje. Ove sednice saziva poverenik okružni. A rad i predlozi veća dolaze pred okružni odbor ili pred okr. skupštinu na odobrenie.

Okružni poverenik za fiz. obrazovanje mora raditi na tom, da u svakom srezu okruga bude po jedan sreski poverenik za fiz. obrazovanje, i tu bi ponajbolje bilo da to bude jedan sokolski ozbiljni i ispravni radenik.

Kada budu postojali sreski poverenici za fiz. obrazovanje onda i oni moraju dolaziti na sednice okružnog veća za fiz. obrazovanje, gde imaju, kao i drugi, pravo glasa i odluke.

IX.

Pokraj državnog, i okružnih zvanja za fiz. obrazovanje, ostajalo bi kao zaseban i slobodan faktor Sokolstvo, ujedinjeno u Jugoslavenskom Sokol. Savezu, te uposlono prema svome ustavu i pravilima.

Jugoslav. Sokol. Savez stajao bi u direktnoj vezi sa središnjim državnim zvanjem za fiz. obrazovanje, a pojedine sokolske župe stojale bi u vezi sa okružnim poverenicima i okružnim većima za fiz. obrazovanje.

X.

Za vreme prve dve godine, kada se zakon o obavezatnom tel. po konstituenti primi, te državno zvanje za tel. obrazovanje osnuje, vrede t. z. prelazne ustanove, sa osnovnim načelom, da državno zvanje radi u glavnom pomoću i putem postojeće sokolske organizacije.

XI.

Društva nesokolska a gimnastička i športska ili se imadu priključiti i sajediniti sa sokol. društvima, ili se imadu ukinuti.

XII.

T. z. bojskautizam je sastavni deo sokolskog programa i rada, i oficijelno je sjedinjen sa Sokolstvom tokom 1920. godine u Beogradu. (Vidi zapisnik sednice Sokol. Saveza SHS. od 4. I. 1920. g. u Beogradu).

Eto tako mi predstavljamo konačno uredjenje našega Sokolstva.

Zagreb 1. XI. 1920. g.

Dr. Laza Popović

O sokolskom sletu

Ideja jednog sokolskog sleta nije samo to, da obučena i izvežbana, malobrojna ili velikobrojna, grupa vežbača, ili vežbačica, prikaže i izvede neke određene vežbe pred jednim narodnim gledalištem.

Nego bi prava ideja jednog sokolskog sleta bila u tome, da nema gledalaca i vežbača, nego da se izmenjuju, da zajedno rade, da na sletu vežbe vežba jedan mali narod ceo, sakupljen već u izvesno vreme i na određenom mestu.

Teškoća je u tome da se vežbe moraju sastaviti, da se moraju dugo učiti, da se moraju održavati probe i pokušaji zajedničkog vežbanja, da se vežbači moraju probirati i odabrati, da za vežbu treba neko posebno odelo, zasebno organizovano upravljanje i t. d. Dakle ispred i oko vežbe ide toliko teškoća, koje upravo onemogućuju da vežba postane općom.

Pitanje je: da li su te teškoće zadane u biti same stvari, a ako su takove, da li se ipak mogu ublažiti, olakšati i smanjiti.

Ja lično mislim da mogu, i kažem evo otvoreno, da bi naše Sokolstvo bilo pozvano, da u tome novome pravcu učini neke pokušaje.

Ako pod vežbu uzmemo junačke igre i nadmetanja, t. z. laku atletiku, onda je svakome jasno, da se takove vežbe mogu vrlo lako udesiti tako, da u njima učestvuje jedan ceo mali narod, na sokol. sletu skupljen. Jer trku trčati može i treniran i netreniran, gimnastički odeven i obično odeven, star i mlad, odrastao i dete, te muško i žensko. I ne može se reći što je bolje i zanimljivije, da li imati pred sobom rezultate nadmetanja pojedinačko nadmetaćkih kola,

ili običnih, slučajno skupljenih i za taj mah zajedno grupisanih četica!

Mislim dakle da je stvar sa junačkim igrama jasna, i da svako može lako uvideti, da na jednom sokol. sletu može da se bez po muke izvede, da u junačkim igrama sudeluje narod ceo.

Nešto je teže kod t. z. prostih vežbi, ali ni tu nisu teškoće takove naravi, da bi bile apsolutne. I sa malo volje i truda dale bi se prebroditi.

Mora se samo ići i postupati po jasnom i odredjenom planu. Pre svega jasno je, da na svakom sletu vežbaju i sokoli i nesokoli. S time treba biti na čisto! Mi hoćemo da ceo narod bude sokolski, t. j. da telesno vežba, da se telesno zanima, da se telesno obrazuje, — pa nam je zato svejedno, da li je neko baš u taj mah članom sokolskog društva ili ne. Jer ako nije može lako da bude. Ako u opće ne može da bude, onda je dosta da vežba. Mi znamo dalje da ima članova sokolskih društava, koji nikad ne vežbaju! Dakle: da li je neko član ili nije, to nam za taj slučaj može da bude svejedno! Jer cilj je velik, koji hoće da se postigne. Pa ako se neki stari, oficijelni red i poredak za jedan momenat i kviri, to nam ne smeta. Jer nam uvek ostaje vremena, da u sokol. društvu budemo članovi, da primamo na sebe svete i teške obaveze sokolske, da budemo kao neki izabrani, te da obavljamo posle naše zadaće, kako nam sokolski zakoni to najstrožije propisuju.

U kratko: pokušavamo da na jednom sokolskom sletu bude jedan deo programa — ako ne ceo program — takav, da u njemu rade i sudeluju i sokoli i nesokoli. To je jasno za junačke igre, za ženske igre, za dečje igre. Valja samo da sokoli sprovedu jednu spremu za to, da učine propagandu, da obidju okolinu, gde bi se ovršio nadzor pripravljanja, održali mali pokušaji, učinila potrebna tumačenja.

E, sad bi to trebalo da se udesi i za proste vežbe, neke nove i odabrane proste vežbe, tako prikladne, da ih svako vežbati može. Razume se da bi sa celim poduzećem upravljali sokoli, i tehnički stručnjaci. Za pratnju vežbi bi dabogme bila spremljena pesma ili muzika. Za smisao vežbi mogla bi da se uzme neka simbolika, bilo jugoslavenska, bilo još bolje čovečanska. A te bi se vežbe vežbale i u sokolskom vežbačkom odelu i običnom odelu, bilo građanskom, bilo vojničkom, bilo seljačkom, i vežbalo bi ih i staro i mlado, i muško i žensko.

Ima nešto i gadno i glupo u priredbi dosadašnjih sokolskih sletova, gde postoji jedna odvratna i šuplja odvojenost prikazivača i gledalaca. Zašto to da uvek bude, i zašto da je sokolsko delo uvek samo jedno pozorište? Zar to nesme da se promene, zar nesme niti da se pokuša da se promene? Jesu li to tako osveštane stvari, da se u njih nikada i nikako ne sme dirati? Zar je telesna vežba takova specifična veština, da je samo odabrani mogu imati? Zar su sokol. vežbe samo za to, da utiču kao večiti primer u koga se samo treba ugledati, kome se samo treba diviti, a da se u njemu nikada nikako i ni pod koju cenu nemože i nesme sudelovati, razume se onako i onoliko koliko se mora, hoće i može?!

Ja mislim da nije neka apsolutno neoboriva smetnja u tome, da se sastavi neka grupa lakih i lepih kretnji, diferenciranih po doba i po spolu, i da se celom tome dade neki unutrašnji smisao! Osobito je to primamljivo, lepo i lako, ako se uzmu u obzir deca, te se vežba udesi tako, da je vežbaju sva deca skupljena na sletu, bilo da su oficijelni sokolski podmladak ili naraštaj, bilo da nisu! Pa kako bi se to za decu dalo lako napraviti tako bi to išlo i za druga doba! I moglo bi da bude sve spojeno, bilo kao neko narodno pozorište i narodno prikazivanje, bilo kao baš jedna prosta vežba.

Valja da otvorimo sokolske redove i da u njih udje narod. To nam je krajnji cilj i sveta meta! Otvorimo dakle na jednom sokol. sletu vežbačke redove*) naše, i neka u njih udje narod. Da se narod i Sokolstvo približe, spoje, zagrlje i izjednače. O tome se radi.

Dr. Laza Popović

Beleške.

Javan čas sokolskih župa Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Čim se saznalo, da će Nj. Visočanstvo Regent Aleksander zvanično posjetiti Sarajevo, sarajevsko je Sokolstvo odlučilo, da i ono aktivno učestvuje kod te slave, kako je to bilo u Ljubljani i Zagrebu; a da bi ta slava bila što veličanstvenija, odmah se u prvom početku stalo raditi oko toga, da se u te dane skupe u

*) Ostaje tehničko pitanje sprovođenja. Mesto za vežbanje mora slet da ima i onako. Tu dakle treba i narod da vežba. Pokušaj se održe dan ranije ili do podne sletskog dana. Vežba onaj, ko se prijavi. tako da se ranije ima pregled snage. Kao što se vidi tehničko pitanje sprovođenja nije apsolutno teško. Nego je najteže sastaviti i sačiniti vežbu. Ali: hic Rhodus — hic salta!

Sarajevu sokoli ne samo iz župe sarajevske, nego i iz čitave Bosne i Hercegovine. Ako se uzme u obzir, da su neke župe prilično udaljene od Sarajeva, ako se pomisli, s kakvim je poteškoćama skopčano danas putovanje. onda valja priznati, da nije bila laka stvar sakupiti u Sarajevu Sokolstvo iz čitave Bosne i Hercegovine. Trebalo je mnogo agitacije, trebalo je mnogo rada, dok se ta stvar konačno privela kraju!

Sve su se župe odazvale pozivu sarajevske župe, jedna s većim, druga s manjim brojem članova, već prema tome, koliko su to prilike dopuštale. Župa mostarska, koja je najbliža, odazvala se najmnogobrojnije, došla je sa 128 članova muzike iz Herceg-Novoga. Župa tuzlanska poslala je 95 članova, a iz Banje Luke došlo ih je 32. Ako se doda k tome, da je Sarajevska župa istupila sa 150 članova, onda možemo kazati, da je prigodom boravka Regentova bilo u Sarajevu oko 500 Sokolova i Sokolica. Otkako postoji sokolstvo u Bosni i Hercegovini, Sarajevo još nije vidjelo toliki broj Sokolova i Sokolica.

Njegovo Visočanstvo boravilo je medju nama 19., 20. i 21. septembra. Sokolstvo naše nastojalo je, da mu u svakoj prigodi iskaže dužno poštovanje. Od triumfalnog ulaska Regentova u Sarajevo pa do Njegova odlaska Sokoli su Mu bili počasna legija.

Inače su Sokoli u te dane, vršili službu redara!

Kolika je impozantna bila slika, kad su Sokoli sviju sokolskih župa stupali u povorci kod bakljade u veče prvoga dana. Bilo ih je oko tri stotine. Crvena košuljica i sokolska šajkača slayile su pravo slavlje. Naš svijet ovdje još nikad nije vidio toliki broj sokolske narodne vojske!

Kruna svega sokolskog djelovanja bio je javan čas, koji je bio 21. septembra u logoru Regenta Aleksandra u 4 sata poslije podne. Već u 2 sata poslije podne počela je dolaziti publika, a u četiri sata nije se više moglo naći mjesta. Čekalo se na Njegov dolazak. Sokoli su stajali u špaliru.

Njegovo Visočanstvo, koje je kroz čitavo vrijeme bilo i odviše okupirano, došlo je nešto kasnije iza četiri sata. Nastalo je silno klicanje, koje se gotovo nije moglo stišati. Naš Regent, naš prvi Sokō, dolazi k svojim Sokolima! To je bila za nas osobita čast, jer ta točka nije bila u programu, koji je bio sastavljen za Njegov boravak u Sarajevu.

Izvodile su se prvo vježbe „Oslobodjenja i ujedinjenja,“ koju su vježbala 132 člana. Zatim su se izvodile vježbe na spravama. Radila su uzorna odijeljenja iz sviju četiriju župa i to na vratilu i razboju, a Sokolice iz Mostara na konju. Treća tačka programa bile su ritmičke praške vježbe, što su ih izvodile Sokolice iz Mostara, a četvrta tačka bile su ženske praške vježbe iz 1912. god., što su ih izvodile Sokolice iz Sarajeva i Tuzle.

Njegovo Visočanstvo pratilo je s velikim zanimanjem i odobravanjem vježbanje i zadržalo se razmjerno dugo vremena na vježbalištu. Iza treće tačke dozvao je Regent k sebi vodju župe sarajevske, a i inače zaslužnog sokolskog radnika Stevana Žakulu, te ga upravo ondje odlikovao ordenom bijelog Orla 5. stepena. Klicanju nije bilo konca ni kraja! Sokoli su se radovali ne samo zbog toga, što je odlikovan tako uzoran Sokol, nego i zbog toga, jer su u tome činu vidjeli, koliko našem Regentu leži na srcu naše Sokolstvo! To je za nas Sokole bila kulminacija u čitavoj slavi.

Predstavnici sokolskih župa bili su primljeni i u audienciju od Njegovog Visočanstva, kojom je prilikom Regent pokazao živo zanimanje za naše sokolske prilike.

Na svršetku spomenut ću još i to, da je muzika iz Herceg Novog priredila 20. i 21, u veće dva uspjela koncerta pod vještim ravnanjem kapelnika brata Ivana Bagatele. *Soko.*

Sokolsko društvo Tivat-Lastva (Boka Kotorska). Nakon barbarskog paljenja naših zgrada i narodnih institucija, sa strane talijana u okupiranom području, pozvana je izvanredna Sokolska prijava, na kojoj je brat starješina Josip J. Baselli dao na bb. članove sledeći proglas:

„Braćo — sestre! Naša jednokrvna braća u okupiranom području trpe najjače grozote uspaljene ulične rulje. Naše najsvetije zastave, narodne institucije, privatne imovine i t. d. u blato bacaju, ruše i pale.

Nema smisla, da tobože za odmazdu i mi slično radimo, jer bi smo time navukli na sebe barbarstva i Huna, poput plućene ulične rulje u okupiranom području

„Družba sv. Ćirila i Metoda“ uzdržaje naše škole, veći broj učitelja i odgaja djecu našu, da ih tako otrgne iz proždrljive čeljusti, gdje bi našu djecu otudjili i od njih učinili janjičare. Družba sv. Ćirila i Metoda hoće da dade obuke našoj djeci u svojem li-

jepom i slatkom materinskom jeziku. Ta naša požrtvovna Družba nalazi se u teškom novčanom položaju.

Najbolji je naš protest proti tudjim aspiracijama na našem biser Jadranu i najbolji je dokaz našeg narodnog osjećaja, ako položimo dar, domu na oltar!"

Na ovaj proglas razdijelili su se sabirni arci, po kojima su sakupili: sestre D. Krezhov i F. Donat K 1003.—; Sestra N. Darnič supruga intendantskog kapetana K 754.—; bb. N. Osana K 598.—, A. Čubrić K 360.—, F. Somer K 340.—, N. Staničić K 314.—, N. Sindik K 160.—, N. Zupanc K 93.—, M. Poropat K 40.— i F. Perušina K 32.—. Svega 3694.— krune. Novac je odposlan upravi „Slovenskog Naroda“ da izruči svrsi.

Isto tako provelo je društvo akciju za sabiranje za „Narodni Svet u Koruškoj“, te su sakupili: bb. J. Berne K 904.—, M. Les K 464.—, Skupina u Oficirskom domu K 150.—, J. Staničić K 150.—, I. Stjepčević K 30.— i F. Perušina K 28.—. Svega 1726 — K.

Novac i sabirni arci dostavljeni su Sokolskoj Župi u Mostaru. Uslijed nejasno čitljivih imena i malenih prostora, nije nam moguće objelodaniti imena vrijednih darovatelja. Ovime se je pokazalo, da se uz dobru volju daje i kod malenog društva mnogo toga učiniti. Požrtvovnim sakupljačima i plemenitim darovateljima, koji su doprinijeli obol za ovako vrijedne narodne svrhe, neka bude od srca hvala i narodna uspomena.

U smislu društvenih pravila, uspostavljen je na sjednici Upravnog Odbora od 28. oktobra o. g. „Odbor prosvjetnog odsjeka“. U odbor su birani: Za predsjednika: brat Krsto Marković, učitelj u m. Odbornici: braća Fric Vrečko, sanitetski major, Šime Rajčević, učitelj, Ivo Pindulić, marinski svećenik, Don Gjuro Perušina, župnik, Antun Lenarčić, poručnik fregate i Antun Vuksanović, djak.

Nema dvojbe, da neće ovaj toli važni odsjek ovog društva, sa ovako biranim, duboko prožetim narodnim ljudima, doseći svojeg cilja na korist i dobrobit zapuštenog i nedužno zavedenog našeg naroda.

Rad je težak, ali sladak, te kličem: Sretno i zdravo!

Tajnik.

Соколско друштво у Осијеку. Извештај о културно-просветном раду од 1. априла до 1. јула 1920.

Програм рада није могао бити системизован, јер се много труда и енергије морало посветити припремама за VII. слет у Прагу, за сомборски, а поготово за мариборски слет. Главно тежиште деловања секције је било у томе да предавањем, читањем актуелних чланака из ревија, те излетима, побуди чланове на истрајни рад као и на пропагирање соколске мисли.

Прослава Зрињско-Франкопанска се није одржала из разлога што су за оно време састанци областно забрањени били и ради социјално политичких врло незгодних прилика. 30. априла се ишло само на задушнице, гдје се је у одори достојно одала пошта нашим народним борцима.

Бр. Др. Белајчић прочелник секције је држао те вечери чланству предавање о значењу прославе Зрињских-Франкопана. Неки чланци актуелни за наш културно просветни живот су прочитани а после растумачени у појединим одељењима. Тако од Грисогона „Југославија“, Зофка Кведер-Деметровић: „Мештровић и жена“, „Црна посета“ и др.

2. маја је приређен излет у градску шумицу, где је целокупно чланство присуствовало са следећим програмом: 1) Наш народ у Франц. светлу (Pierre Loti и Henri Barbu) предавао бр. Зорко Најман. 2) Натечање у лакој атлетици. 3) Концерат тамбурашке секције. Овај излет је изврско успео, јер свежи дах природе је освежио и осоколио све чланове.

Други дан Духова се наше друштво, приликом излета у Илок, задржало у Аљмашу и тамо је брат Најман ново основаном друштву предавао о Соколству, што је врло добро деловало на Аљмашане, који су као сељаци тек онда потпуно појмили шта је Соколство.

Видов-дан је тако прослављен, да се јавна вежба одржала на којој је говорио бр. Најман о значењу Видов-дана а бр. Чепинац је протумачио Хофманове симболичне вежбе. Да би се културно јединство што више истакло позвала су се сва певачка друштва на што су се и одазвала „Липа и Гусле“.

Пошто је припремање за мариборски слет врло много времена одузело, а и ферије су биле, то се није могао још

створити детаљни plan za jeseњу i zimsku periodu, kako je to već u I. izvještaju nagovesheno bilo, zato će to sigurno u sledećem izvještaju navedeno biti.

Културно-просветно одељење.

Javna vježba sokolskog društva u Sisku obdržavana dne 9. X. 1920. u dvorani „Urania“ kina.

Mogu odmah spomenuti, da je ista u svakom pogledu potpunoma uspjela, što je i opeta dokaz, da se vodstvo društva nalazi u dobrim rukama. Nije to samo vanjski uspjeh, nego je to uspjeh jednog sistematički odredjenog rada, što imade trajan uspjeh, a ne samo momentani, kao što je to na žalost u mnogim našim društvima. Mogu za to starješini Dr. Ježić, kao duši društva i njegovim vjernim suradnicima načelniku br. Maureru i učitelju br. Kresalu od svega srca čestitati na njihovom uspješnom djelovanju na polju trajnog razvića sokolske tjelovježbe.

Sama javna vježba počela je sa nastupom 21 djevojčice i 14 dječaka pod vodstvom br. Janušića, te su izveli u peteroredovima tri sastava sa kolutima (obručima) vrlo skladno, osobito kada se uzme, da je treća vježba dosta teška, jer se u njoj nalaze plesni koraci što je za ovu dobu od 7—12 godina dosta teško, a osobito što se ravnanja i pokrivanja tiče — nu i tome su potpunoma naše djevojčice i dječaci udovoljili, što opeta ide hvala i zasluga br. Janušiću, koji si je dao mnogo truda i muke, da te poteškoće svlada, što mu je i potpunoma uspjelo.

Poslije ove skupine nastupila je druga skupina i to 24 djevojčice i 15 dječaka, i to sa istim vježbama, jer radi premalenog prostora nisu mogli svinajednom nastupiti. — Sve gore navedeno vrijedi potpunoma i za ovu skupinu.

Drugu točku vježbe sa ukrašenim lukovima izvajao je žensk naraštaj njih 16 na broju pod vodstvom br. Kučana. Sama izvedba bila je dobra nu ipak se je opažala neka mala nesigurnost u izvedbi.

Kao treća točka nastupio je muški naraštaj njih 24 na broju sa motkama pod vodstvom br. Janušića. Izvedba je bila vrlo dobro skladno i osobito temperamentno izvedena. Njihov trud bio im je naplaćen burnim aplausom gledajućeg općinstva, a i ovim putem neka im bude za njihov rad i trud iskazano priznanje.

Preporučio bi samo da u buduće vježbaju obučeni samo u bijele hlačice bosi i bez košulje, što se je pokazalo i na sletu u Pragu kao i u Mariboru kao vrlo zgodno i prikladno.

Poslije naraštaja nastupilo je 26 braće na trim spravama i to na ručama, konju u šir sa hvatačkama i kozliču — samo vježbanje bilo je prilično dobro, samo bi preporučio braći, oni koji su vežbali na ručama da u buduće neka ne vežbaju sve vežbe slobodne, nego neka dvije izvedu svi zajednički i pri tome, da se pazi na što precizniju i točnu izvedbu, kao i na uredan dolazak i odlazak od sprave, a u trećoj slobodnoj vježbi može svaki da pokaže svoju sposobnost u specialnim elementima.

Kao posljednja točka bila je simbolična vježba br. Stane Vidmara. Na žalost ova točka je posve zatajila, ne samo ovdje nego svagdje gdje sam je dosada gledao, pa i na samom sletu u Mariboru. Nije to krivnja da vježba nije naučena, jer uz brojenje svagdje se je dobro izvadjala, već je tomu mnogo kriva glazba, koja je inače prekrasna, ali stavlja na vježbače teške zahtjeve shvaćanja i poznavanja glazbenog ritma, što se za veći broj članova i članica ne može tražiti da su svi glazbeno nadareni! Ovakova vježba može se samo onda dotjerati, ako se odmah sa uvježbavanjem počinje vježbati sa glazbom, da se svaki na istu priuči i da je shvati, što ali u našim prilikama nije moguće. Sa jedan-dva pokusa je to neizvedivo. U ovom slučaju je sama gradska glazba mnogo skrivila, jer je cijelu vježbu igrala u jednom tempu, dok su vježbači neke dijelove izvadjali brzim tempom, već prema opisu same vježbe, tako da su oni već vježbu svršili, a glazba je igrala još nekoliko taktova.

Sve u svemu pokazalo je br. sokolsko društvo u Sisku i ovoga puta, da imade smisla, volje i spremne za intenzivan rad i da bude jedno od prvih društava u našoj župi.

Zdravo!

F. Lhotsky.

Прва јавна вјежба Сокола из Чечаве. У недељу 25. јула о. г. одржао је Соко Чечавски своју прву јавну вежбу на Илици у Кулашима уз суделовање сокол. друштва из Прњавора и Теслића. Слет је био успјела ревија једногодишњег рада овог младог друштва. Уједно је тим пружен доказ, шта могу културне установе и културни радници да учине и у најзабитијим селима. Дугогодишњи културни утицај школе и заузимљивост покојнога попа Јеврема Станковића учинили су Чечаву једним од наших најнапреднијих села.

Колико ли је још свештеника, који би у тај примјер требали да се угледају!

Послије овог успјешног почетка соколског рада почело се је мислити на обнову предратног рада за „Просвету“ и на оснивање земљорадн. задруге.

Јавну вежбу посетио је наш заслужни соколски радник брат Стево Жакула и много народа из Прњавора, Кобаша, Теслића, Чечаве и околних села.

Све су тачке изведене лијепо и уз велико одобравање публике а особито рад подмлатка прњаворског, тих будућих одушевљених соколова.

Распоред је био овај: 1) Слободне вежбе посав. подр. слета изводили соколи из Чечаве. 2) Вежбе на справама, изводили су соколи из Теслића. 3) Просте вежбе, подмладак из Прњавора. 4) Слоб. вежбе прашке 1912, изводиле соколице из Теслића. 5) Хофманове слободне вежбе „Ослобођења и уједињења“, изводили соколи из Прњавора и Теслића. 6) Прашке вежбе 1920. изводиле соколице из Прњавора. 7) Пирамиде, соколи из Чечаве. 8) Натјецања, камена с рамена, скок у дуљ. Игранка и весеље народно.

Текма Gorenjske sokolske župe се је вршила дне 19. septembra 1920. na Jesenicah. Tekmovalo се је v вишјем in nižјем oddelku na drogu, bradlji in konju n. š. z r., dalje v skoku v daljino, skoku v višino, teku, metanju krogle z vsako roko posebej in v prostih vajah. Tekmovalne vaje na orodju za višji oddelek so bile identične s prvimi tremi tekmovalnimi vajami istaga orodja za nižji oddelek na praškem zletu 1920. Za orodno tekmo nižјega oddelka je sestavil b. Matija Sušnik lahke vaje III. vrste, ozirajoč se predvsem na prvine, katerim se telovadci radi izogibajo n. pr. prednos. Tekmovali so samo člani in sicer v višјем oddelku 7 posameznikov (Jesenice 4, Kranj 1, Žiri 2) v nižјем oddelku pa 5 vrst (Jesenice 2, Kranj 1, Škofja Loka 1, Žiri 1), in 5 posameznikov (Jesenice-Mojstrana 4, Škofja Loka 1). Kvalificiranje je bilo na orodju in pri prostih vajah (peta Hofmanova sestava) z ozirom na lahkost izvedbe strogo. V višјем oddelku je dosegel prvo mesto b. Janez Oblak, Žiri 94%, drugo mesto b. Ludvik Podgornik, Kranj, 81%, tretje mesto b. Albin Tavčar, Jesenice, 79%, zadnji tekmovalец je še dosegel 66%. V nižјем oddelku je dosegla I. mesto vrsta Škofja Loka 82%, drugo mesto vrsta Jesenice I. 73%, tretje mesto vrsta Jesenice II.

64%, četvrto mesto vrsta Kranj 63%, peto mesto vrsta Žiri 59%. Od posameznikov nižjega oddelka dva nista dosegla 50%. — Tekma je imela v prvi vrsti namen pritegniti z lahkim vajami čimnajveč začetnikov. Ta namen je dosegla v toliko, da je večina tekmovalcev res tekmovala prvič v življenju in se v tem oziru ni obnesla slabo. Ne sme se pa prezreti, da ti tekmovalci-začetniki niso tudi kot telovadci začetniki. Pri prihodnjih tekmah torej ne spadajo več v nižji oz. dosedanji oddelek. V ostalem je bila pa udeležba častna samo za br. društvo na Jesenicah.

Брат Звонимир Толмачев zaslužni osnivač i dugogodišnji tajnik „Турско-Бечејско-Врањевачког соколског друштва преминуо је у 32-гој години живота свога 3-ег новембра у јутро у 7 часова. Био је срце и душа Сокола. Са великим саучешћем Турско-Бечејско-Врањевачког грађанства сахрањен је 4-тог новембра о. г. У име Сокола опростио се са покојником брат Рудолф Жутић заменик старешине ТБ. Врањевачког Соколског друштва.

Sokolsko društvo Pakrac. Za gradnju Sokolskog doma u Pakracu priložiše nadalje: Stevo Zukanović, Pakrac K 3.000, Sokolsko društvo, Zagreb, K 1.000, Sokolsko društvo Dvor, K 200, Općina Antunovac K 100, Pučka škola, Jagma, K 100, Alojz Beranek, Zagreb, K 80, Sakupio brat Dušan Bogunović, Zagreb K 50, Ukupno 4.530. Dosad izkazano u Glasniku 5.480.60. Sakupljeno svega do sada K 10.010.60. Uz Sokolski Zdravo! Pištelić blagajnik.

Raspis ministarstva prosvete o telesnom vežbanju

MINISTARSTVO PROSVETE
Kralj. Srba, Hrvata i Slovenaca

Službene novine br. 230.
od 18—X—1920 g.

Odeljenje za srednju nastavu
SNBr. 14028.
4. X. 1920. god.
U Beogradu.

Direktorima sviju Srednjih škola i Upraviteljima Učiteljskih škola

Pošto se približava zimsko doba a većina naših škola nema dvorane za telesno vežbanje niti potrebne zato sprave, časovi telesnog vežbanja obično se održavaju u polju, samo u slučaju ugodnog vremena — ili se u opšte ne održavaju,

Da se nebi gubilo vreme u ovoj veoma važnoj nastavi za školsku omladinu, to u vezi naredjenja S. N. Br. 374 od 19. januara ove godine naredjujem :

1. Svi nastavnici telesnog vežbanja svih škola a naročito onih, koje nemaju dvorane za telesna vežbanja, obavezni su da se za zimsko vreme pripreme tako da i ovde mogu koristiti što više svojim predavanjima to jest, da probude više ljubavi, razumevanja i volje za telesno vežbanje kod školske omladine.

2. Časovi telesnog vežbanja zimi će se vršiti više u školskim učionicama. Prema tome svaki nastavnik telesnog vežbanja obavezan je sastaviti gradivo i raspored za ova predavanja.

3. Pošto samo praktično vežbanje učenika u učionicama ne može biti temelj uspešnog predavanja i koristi za učenike jer se može izvoditi samo ograničeno, moraju se u zimski raspored telesnog vežbanja uzeti i drugi srodni predmeti koji su u vezi sa telesnim vaspitanjem.

4. Ovaj zimski raspored predavanja ima da sadrži i ovo gradivo:

a. Praktično vežbanje sokolskog sistema u učionici i u polju po naročitom rasporedu.

b. Teorija: sistem, metodiku, estetiku i terminologiju.

v. Istoriju telesnog vežbanja opštu i sokolsku.

g. Značaj Sokolstva u fizičkom i duhovnom pravcu za zdravu, jaku budućnost naroda i za sve Slovene.

d. Organizaciju Sokolstva: tehničku, prosvetnu i administrativnu.

đj. Značaj sokolske discipline za red, požrtvovanje i primerno vladanje učenika u školi, u društvu i u javnom životu.

e. Higijenu, anatomiju, fiziologiju, prvu pomoć. — u osnovnim crtama u koliko je za učenike potrebno u pogledu na vezu sa sokolskom gimnastikom.

5. Praktično vežbanje u učionicama izvodice se u koliko to dozvoljava prostor i prilike u samoj školi. Dizanje prašine uvek izbegavati.

6. U školama koje imaju zasebne dvorane za telesno vežbanje vrši se nastava i zimi redovno.

7. Ako je zimi ugodno, suvo vreme (sneg ne smeta), treba učenike za čas telesnog vežbanja izvesti u polje radi vežbi na svežem vazduhu što se po zimskom vremenu može izvoditi kao: ho-

danje, strojeve vežbe, proste vežbe, različnosti, skokovi, igre, sanjanje, klizanje i druge pogodne za zimu grane telesnog vežbanja.

Ovo vežbanje mora se izvoditi u najvećem redu i disciplini i pod strogim upravljanjem i nadzorom nastavnika telesnog vežbanja.

8. Nastava i sam raspored teorijskog i praktičnog predavanja mora biti na osnovi sokolskog sistema, kako u pravcu fizičkom tako i prosvetnom.

9. Ova naredba važi za sve škole muške i ženske u Kraljevini. Direktori i nastavnici telesnog vežbanja neka prime ovo znanju, radi daljeg upravljanja i odgovornosti.

10. Nastavnici telesnog vežbanja učiteljskih škola muških i ženskih naročito neka prime znanju, da su u zimsko doba obavezni iskoristiti vreme što više i spremati učenike svoje za buduće dobre i sposobne nastavnike telesnog vežbanja po osnovnim i građanskim školama.

11. Ujedno se upozoravaju direktori i nastavnici svih škola na raspis Ministarstva Prosvete S. N. Br. 374 od 19. januara 1920. (izašao prvog februara 1920. u Službenim Novinama) da po njemu dalje postupaju.

Ministar Prosvete
Pribičević s. r.

Odsek za sokolski naraštaj

Bratskim sokolskim društvima

Na skupštini Jugoslaven. Sokol. Saveza, održanoj 30. avgusta ove godine izabran sam za načelnika naraštaja. Svestan sam bio, koliki teret primam na sebe da organiziram kako rad tako i naraštaj u pravcima zahteva: Sokolstvo i škola.

Pre nego što sam hteo da podjem na organizaciju rada naraštaja proučio sam sve što se do danas učinilo u tome pravcu. Proučivši došao sam do dubokoga uverenja da prema zaključcima Vidovdanskoga Sabora, kao i današnjem položaju naraštaja ne samo u društvima, nego i školama, posao je ogroman i traži, da se u radu bude veoma pažljiv, jer u razvoju sokolskoga naraštaja, kao i prosveti članstva leži osigurana budućnost Sokolstva, u protivnom pak rad sokolski ne bi doneo onaj rezultat koristi, koji bi se u tu svrhu trudom davao.

Radi toga potrebno je za ovu godinu dana svršiti:

- I. Pitanje vaspitanja naraštaja ne samo u društvu nego i školama i putem državne vlasti provesti sokolski sistem u školama.

- II. Provesti organizaciju društava, župa i Saveza u pogledu naraštaja.
- III. Dovršiti pitanje odela, znakova, lista, biblioteke, legitimacije sokolskoga naraštaja i t. d.
- IV. Stvoriti privremeni udžbenik, kako za osnovne tako i za srednje škole, koji će odgovarati današnjim sokolskim i školskim potrebama i prilikama.
- V. Stvoriti prvu uputu za naraštaj, da se pitanje naraštaja krene sa mrtve tačke.
- VI. Provesti organizaciju prednjačkih tečajeva za učitelje naraštaja.

Ovih šest glavnih, a kraj mnogo ostaloga, jesu pitanja o kojima se „Odsek za vaspitanje naraštaja“ imade pobrinuti.

Javljujući ovo br. društvima preko našega zvaničnoga organa, molim braću i sestre da se strpe u svojim čestim pitanjima. Jedna stvar, koja treba da se postavi na dobar temelj, treba da se radi hladno i polako. Ta konstatacija naročito vredi, kad se tiče vaspitanja naraštaja, — jer naraštaj može da bude temelj gradnje, a može da bude i rušitelj temelja, ako se sa pažnjom ne radi.

Umoljavam braću, i sestre koja se u društvima bave pitanjem naraštaja, da mi opišu prilike, potrebe, nezgode, načine, sredstva, svoje predloge i želje u svim pravcima, koja se tiču naraštaja, kako bi mogao biti potpuno tačno informiran o celokupnom radu i potrebama jugoslavenskoga naraštaja. Sva ova pisma neka budu adresirana na moju adresu: Zagreb (Ilica 7.). Ovakva pisma služit će mi za lično moje ravnanje u radu.

Naš brat K. Vaniček kaže „V dorostu je sila naroda, v dorostu je i jeho slabost“.

Ova sokolska rečenica velika je i važna za Čehe starce u Sokolstvu, a koliko tek vredi danas za nas, koji u pravcu Jugoslavenskoga Sokolstva idemo koracima dece, koja trebaju da prohodaju sokolski.

Zdravo!

Dušan M. Bogunovic
načelnik naraštaja

Sokolska odela

za pomladak od 6—12 god.: kratke sive lanene hlače sa bivšim sloj. pojansom, crvena košulja, crnogorska kapa, crne čarape i crne cipele.

za naraštaj od 12—18 god.:

a) vežbaće odelo: kratke sive hlače sa bivšim slov. pojasom (bez majice i cipela),

b) svečano odelo: crvena košulja sa crnim samovezom, hlače duge iz tkanine kao za članstvo, pojas lakovani bez znaka, kapa kao kod članstva bez pera, sa znakom Sokola u letu,

ženski pomladak od 6—12 god.: siva lanena haljinica sa rubom crvenim obrubljena, širina ruba na rukavima $1\frac{1}{2}$ cm. a na doljnom rubu $2\frac{1}{2}$ cm.; pod vratom nar. motiv (kao na rukavu kod članica), oko pojasa crveni gajtan, gaćice od iste tkanine sa sa naramicama, nad koljenom sa gumom stegnute; na glavi dalmatinska kapa, cipele i čarape crne,

ženski naraštaj od 12—16 god.: tamno-modra naborana sukujica do koljena, na rubu u struku 8 luknjica, gaćice iste boje, nad koljenom sa gumom stegnute; u pojasu rub sa 8 dugmeta za zakapčanje najpre košuljice a onda suknje. Bela košuljica napred porubljena sa 3 cm. širokim rubom, zakopčana dugmadima, na rubu u struku 8 luknjica, oko vrata kačkani tamno-modri rub provučen sa gajtanom iste boje, rukavi ušiveni, zarubljeni 2 cm. širokim rubom, nad rubom nar. motiv, isti uzorak kao kod članica, izvezen u tamno-modroj boji, crveni pojas širok 4 cm. na glavi bela marama, cipele i čarape crne

članice: tamno modra naborana suknja do koljena, na rubu u struku 8 luknjica, gaćice iste boje, nad koljenom sa gumom stegnute, u pojasu rub sa 8 dugmeta za zakapčanje najpre košuljice a onda suknje, bela košuljica napred porubljena sa 3 cm. širokim rubom zakopčana dugmadima, na rubu u struku 8 luknjica, oko vrata kačkani crveni rub provučen sa crvenim gajtanom, rukavi ušiveni, zarubljeni 2 cm. širokim rubom, nad rubom propisani narod. motiv, crveni pojas 4 cm. širok, na glavi crvena marama, cipele i čarape crne.

Naručuje se kod brata Branka Palčića, Zagreb, Gundulićeva ulica 23.

Od uredništva.

Bratu u Grubišnompolju. Primio sam tvoj dopis, gde se objašnjavaš sa člankom „Pred izbore“. Tvoje je mišljenje, da pisac toga članka „otvoreno poziva braću sokole u političku borbu“. Držim da nemaš pravo! Pa prema tome ne mogu uvrstiti tvoje

objašnjenje u list. Ako ostaješ i na dalje kod tvoje tvrdnje, onda te molim da to i dokažeš. I onda ti drage volje dajem celi jedan broj na raspolaganje.

*

Lefak, kojim je agitovano za novi upravni odbor za greb. sokolskog društva.

Sokolice! Sokoli! Hrvati! Na prošloj sokolskoj skupštini odglasali smo nepovjerenje upravnom odboru, u kojem je vladala politička demokratska klika, radi toga: 1. Što je odbor potrošio 70.000 kruna za put u Prag, a da društvo na sletištu u opće nastupilo nije. 2. Što se je odbor identificirao sa pogrđnom izjavom Lotskoga, koji je rekao, da se na hrvatstvo s... , te mjesto da ga je radi te uvrijede disciplinarno kaznio, postavio ga je zamjenikom vodje, pa je taj nebrat kod svih javnih istupa vodio sokolske odjele, te je konačno promaknut na funkcionara župe zagrebačke. 3. Što nam je stanovita klika u upravnom odboru naš hrvatski barjak, pod kojim su se naši američki Hrvati dobrovoljci Sokoli čikaške župe „Tomislav“ borili za naše oslobodjenje, kao važan historijski dokumenat zamjenila te nam donjela srpski harjak. 4. Što je ta klika u našem Sokolu razvila špijunstvo, denuncijantstvo i policajni sistem. 5. Što je uyadjala protuslavenske vježbe. 6. Što je silom uvadjala ćirilicu. 7. Što je uvela ne samo strančarstvo, već i klasnu borbu protiv braće radnika proletaraca. 8. Što hoće Sokol militarizirati, te je i štatut o militarizaciji već sastavljen. 9. Što službeno savezno glasilo „Sokolski glasnik“ upotrebljuju u političko demokratske kor-teške svrhe. Braćo Sokoli! Na minuloj skupštini oduzeta je bila riječ dr. Dečaku, te je tako bilo spriječeno iznijeti sve grijeh-e upravnog odbora, koji su bili teška povrijeda hrvatske časti i ponosa. Braćo! Ta demokratska hidra još nije posve uništena, ona premda prignječena još uvijek podiže svoju otrovnu glavu, da i nadalje truje našu čistu sokolsku misao. Ta klika postavlja skroz demokratsku listinu odklanjajući svaki kompromis, jer bi htjela ponovno zagospodariti u našem bivšem „hrvatskom domu“ po svojoj staroj korupcionističkoj i destruktivnoj metodi sa našim imetkom. Pohrlimo zato Braćo i Sestre u nedjelju dne 7. studenoga u 8 sati u jutro u naš „Sokol“, da izvršimo svoju sokolsku dužnost, te glasujmo svi za ovu listinu, kojoj je geslo: „jednakopravnost, bratstvo i sloga“, te kojoj je na čelu prokušani sokolski borac Josip Hanuš, kao starešina. Bučar Franjo dr., I. zamjenik starešine. Krasnik Stjepan dr., II.

zamjenik starešine. Dečak Milan dr., predsjednik kult.-prosv. odjela. Schwarzvald Franjo, vodja. Odbornici: Bačić Ilija, Brodjovin Mirko dr., Ferković Vinko, Freudenreich Šandor, Haina Dragutin, Hoffer Nikola dr., Javand Miroslav, Kristan Vika, Miletić Branko, Munjas Bosiljka, Muzević Radoslav, Pejnović Milan, Rimac Ivan, Samarđija Jelka, Šajnović Mijo, Ulčnik Ivan, Žestić Dušan, Žlof Ivan. Zamjenici: Erdeljac Mica, Ferencina Ćiril, Franković Josip, Hinterhober Dragutin, Škuljević Marko. Glasujmo svi nepromjenjeno za ovu listu. Ponesite sa sobom iskaznicu. Tko je nema dobiti će je na dan skupštine na ulazu dvorane „Sokola“. Zdravo! Akcioni odbor.

Ovu bruku fiksiramo za sva vremena.

*

Bratu Z. u Zemu. Dobili smo tvoje pismo, gde veliš: „ja molim još osamnajst komada „Sokol. Glasnika“, pa te molim, da bi ih odmah poslao, jer nam mnogo trebaju“. Hvala ti na zauzimaljivosti i budi uveren da smo odmah postupili po tvojoj želji. Odgovaramo ti javno, jer držimo da je u redu, ako naše prijatelje javno istaknemo. Zdravo!

*

Živili vojnici — Sokoli! Objavljujemo ovu lepu i divnu sokolsku stvar. „Dragi brate, čitao sam u „Novostima“ o nastupu sokola-vojnika prigodom Koruškoga dana. Čitao sam i mene su trnci prolazili od ganuća. Šaljem 500 kruna od moje činovničke plaće za nabavu sprava vojnicima — Sokolima. Živeli oni i njihovi vrijedni učitelji! Zdravo! S. V. ... Sisak“.

*

Prema zaključku starešinstva Jug. Sok. Saveza imadu se u buduće svi izvještaji Sok. društava, odredjeni za „Sokolski Glasnik“, slati najprije na župu kojoj društvo pripada, a ova će sve izvještaje proispitati i sortirati te redakciji lista poslati.

Redakcija će sve izvještaje, koji joj tako stignu donošati po župama, ali treba nastojati, da budu radi štednje prostora u listu kratki i stvarni.

Dne 22. Novembra o. g. održan je u Ljubljani u Narodnom Domu sastanak delegata Češke Obec Sokolske i Jugoslavenkog Sokol. Saveza u stvari osnivanja Saveza Češko-slovačkog i Jugoslavenkog Sokolstva.

Od strane Čehâ prisutni su bili: br. dr. J. Scheiner, starešina, br. Mašek, podstarešina, br. dr. Heler, tajnik, br. V. Štepanek, blagaj-

nik i br. dr. J. Vaniček, vođja Č. Obec. Od strane Jugoslavena prisutni su bili: br. dr. J. Oražen, stárešina, br. dr. L. Čar, podstarešina, br. dr. Murnik, vođja J. S. S., te St. Žakula i dr. L. Popović kao delegati J. S. S.

Sastanak i dogovori potrajali su od 9. h. do podne, te sa malim prekidom oko podne, do 6. h. u večer.

Sada je i formalno svrššen Savez Češko-slovačkog i Jugoslavenkog Sokolstva, primljena su pravila Saveza, izabrana uprava, donešena jedna načelna rezolucija, i posvršavano niz raznih zajedničkih poslova.

Za predsjednika novog Saveza izabran je br. dr. J. Scheiner, za podpredsjednika br. dr. L. Čar, za tajnika br. V. Štepanek, za blagajnika br. Mašek, za vođu br. dr. J. Vaniček. Kao zamenici izabrani su dr. Murnik, dr. Oražen i Žakula. Sedište Saveza je u Pragu.

U idućem broju donećemo opširan izveštaj.

R

Iz uprave.

Još za mjesec dana pa se svršava druga godina kako je počeo izlaziti naš „Sokolski Glasnik“ kao oficijelni organ našeg Jugoslavenkog Sokolskog Saveza.

U ovoj drugoj godini štampan je list u 4000 primjeraka sa 33 štamparska tabaka. Koncem mjeseca februara imali smo samo oko 2200 pretplatnika (ovo je bio razlog, da je 3. broj za mjesec mart štampan samo u 3000 primjeraka), dok je već koncem mje-marta prekoračio 3000 a danas već dosegao visinu od 3650. pretplatnika.

Mi donášamo niže jedan statistički pregled pretplatnika po pokrajinama, a konačno ističemo posebno ona društva, koja su ove godine najmanje na 20 primjeraka pretplaćena bila:

Slovenija broji oko 400 pretplatnika. Od toga: Ljubljana 84, Celje 39 i Ruše-Selnice 20 pretplatnika. Ostala mjesta ostatak.

Hrvatska, Slavonija i Srijem oko 1165 pretplatnika: Od toga: Zagreb 175, Osijek 150, Đakovo 60, Karlovac 36, Petrinja 35, Bjelovar i Zemun po 31, Sisak 29, Glina i Petrovaradin po 21, Stara Pazova, Virovitica, Čakovac i Varaždin po 20 pretplatnika.

Bosna i Hercegovina oko 740 pretplatnika. Od toga: Mostar 129, Sarajevo 100, Jajce 34, Bos. Šamac i Zvornik po 29, Tuzla 28, Bos. Novi, Teslić i Trebinje po 25 i Bos. Dubica 23 pretplatnika.

Dalmacija oko 280 pretplatnika. Od toga: Tivat-Lastva 54, Split 36 i Makarska 24 pretplatnika.

Srbija oko 320 pretplatnika. Od toga: Beograd 168 a Zaječar 54 pretplatnika.

Vojvodina oko 690 pretplatnika. Od toga: Novi Sad 91, Subotica 81, Vel. Bečkerek 80, Pančevo 70, Vršac 54, Vel. Kikinda 45, Bela Crkva 40, Sombor 36, T. Bečej i Kovin po 30 i Stari Vrbas 22 pretplatnika.

Crna Gora 5 i Amerika (Chicago) 12 pretplatnika.

Prema ovim statističkim podacima vidi se, da lijep broj naših društava respektira zaključak Vidovdanskog Sokolskog Sabora u Novom Sadu, koji glasi, da se mora nastojati, da svaki Soko bude pretplatnikom lista, dok župa, društvo, prednjački zbor, sekcije itd. te svaki član upravnog odbora mora biti pretplatnikom lista. (Vidi Sok. Glasnik broj 8—10. — 1919. strana 297), ali ima nažalost još uvijek i takovih društava, koja su jedva na 1—2 primjerka pretplaćena.

Već od početka izlaženja lista zamoljeno je, da svako društvo izabere po jednog agilnog povjerenika, koji će sakupljati pretplatnike, voditi izkaz, ubirati pretplatu i istu slati upravi lista, te konačno voditi brigu o razdiobi lista na pretplatnike, a list za sve pretplatnike brojačno (sumarno) naručivati.

Društva, koja su to činila i čine, pokazala su lijep uspjeh u sakupljanju pretplatnika i plaćanju pretplate, a to su većim dijelom ova društva, koja su napred označena. Ova se društva ponovno mole, da to i u buduće čine, a ona koja to nisu iz ma kojih razloga mogla provesti neka odmah za buduću godinu odrede.

Prema zaključku skupštine Jugoslavenskog Sok. Saveza održane u Mariboru dne 30. oktobra tek. g. ima se naš list i dalje izdavati kao i dosad sa 2—3 tabaka mjesečno latinicom i ćirilicom; stoga se bratska društva mole, da odmah poduzmu korake kako bi se broj pretplatnika kod svih društava povišio, a naročito kod onih, koja su dosad slabo pretplaćena bila. Povišenje broja pretplatnika treba već u drugoj polovici mjeseca decembra upravi lista javiti, jer ćemo samo tako moći ustanoviti broj primjeraka, koji će oko 1. 1. 1921. iz štampe izći. Društva i pretplatnici, koji se ne jave smatrati će se pretplatnicima kao i dosad. Ovo je važno radi toga, što nam kod današnje skupoće nije moguće veću količinu kao višak štampati.

Usljed čestih povišica papira i štampe u prvoj polovici ove godine nije uprava mogla naći pokrića za troškove kod izdavanja lista, a povišicu pretplate tečajem godine nije bilo lako provesti, stoga je Savez morao pružiti izdašnu finansijsku pomoć, da se izdanje lista može do konca godine osigurati.

Cijena listu za 1921. godinu kod plaćanja za cijelu godinu unapred K 50.— (1250 dinara), a pojedini broj K 5.— (125 din.).

Zdravo!

T. Janjanin.

Bratska Sokolska društva i ostali pretplatnici „Sokolskog Glasnika“, koji još do danas nisu ovogodišnju pretplatu poslali mole se, da je odmah pošalju i ne čekaju da budu još posebno opominjani.

Svi pretplatnici, koji do kraja ove godine ne pošalju ovogodišnju pretplatu za list, biće predloženi našem Sokolskom Savezu u Ljubljani kako je to na sjednici starješinstva dne 24. X. 1920. zaključeno.

Naručbe. Vježbe brata Hofmana i Vidmara izašle su u jednoj ukusnoj i za prednjake kao i za vježbače vrlo prikladnoj knjižici. Prve latinicom a potomje ćirilicom sa kratkim uvodnikom od brata Dra Laze Popovića.

Kako će se sa ovim vježbama i na godinu na sletovima istupati, to su iste za svako društvo od velike važnosti, pa se sva br. društva mole, da ove knjižice odmah poruče, jer naklada (radi skupocje) nije velika. Cijena K 10 po komadu bez poštarine, a dobiju se kod Administracije lista ili u knjižari br. Gjorgja Čelapa, Zagreb, Gundulićeva ul. 7. Radi visoke poštarine i jednostavnije otpreme, valja slati novce unapred i naručivati najmanje 10 komada.

Osim toga mogu se kod uprave lista naručiti slike za vježbe „Oslobodjenja i ujedinjenja“. Cijena K 8— po komadu a novce valja poslati unapred.

Dopisne karte (razglednice) „Tri junaka — tri Sokola“ dobiju se također kod uprave lista uz cijenu od K 1— po komadu.

Kod uprave lista leži još uvijek oko 1000 kompletnih godišta „Sok. Glasnika“ 1919. uz neznatnu cijenu od K 30— zajedno sa poštarinom. Svi pretplatnici i braća Sokoli trebali bi da imaju i ove za naše ujedinjeno jugoslavensko Sokolstvo vrlo važne brojeve „Sokolskog Glasnika“.

*

Bratska se društva upozoruju na oglas brata Bašina i druga. Sprave, koje se kod ove firme izrađuju vrlo su dobre i po tehničkom odboru našega Saveza pregledane.

Nove knjige.

„Nova Evropa“ izlazi svakog četvrtka u sveskama od 32 stranice, ćirilicom i latinicom. Urednik je M. Čurčin. Zagreb, Pre-radovićev trg 9. Udruženi vlasnici: pokretači „Nove Evrope“ i „Tipografija“ d. d. Zagreb. Pretplata do kraja godine 1920. iznosi: Za izdanje latinicom K 80.—, pojedini broj K 8.—. Za izdanje ćirilicom K 100.— pojedini broj K 10.—.

НОВО-ОТВОРЕНА

ТРГОВИНА МАНУФАКТУРНЕ,
КРАТКЕ И ПЛЕНЕ НЕ РОБЕ

на велико

М. БАЧИЋ и ДРУГОВИ

— ЗАГРЕБ —

Јуришићева ул. 1. а. Елза Флуид дом.

Препоручује своје богато
стовариште свих врста ма-
нуфактурне, кратке и пле-
тене робе.

Телефон интер. 12-16.

М. СЕРДАРУШИЋ

БАНКА И МЕЊАЧНИЦА

НОВИ САД

Регента Александра ул. бр. 43.

врши под најповољнијим
условима све банкарске
и трговачке послове:

- 1) купује и продаје стране мо-
нете,
- 2) обавља и посредује житар-
ске послове за свој и туђ
рачун,
- 3) посредује купопродају не-
кретнина (куће) индустри-
јалних објеката, као и свих
врсти робе,
- 4) одељење за осигурање свих
врста.

Ново отворена
дворана за **чешљање госпођа**

Телефон 22-29. - Загреб. - Телефон 22-29.

Јављам п. п. госпођама, да сам отворио и модерно уредио, дво-
рану за чешљање, те исту снабдио са свим модерним справама за
прање и сушење главе као и за масажу лица и руку.

Са великим трудом и трошком успјело ми је ангажовати прве
умјетнице у модерном те костимском хисторијском чешљању као и
у бојадисању косе у свим бојама уз потпуно јамство.

Јамство се састоји у том, јер су г. Булајић и госпођа му били
намјештени у Бечу код свјетске познате твртке Песл као матадор
жепског чешљања те пригодном разних интернационалних патјецања
у чешљању однели прве награде у Бечу и Берлину.

Преузимам у нареду све врсти косе (Bûdeau, Transpormation те
разно Chignonе).

На складшту имадем све врсти француских и бечких мириса
те разних тоилетних сапуна од чувених светских тврета. Осим тога
посједујем све потребне ствари за његу лица и руку.

Са штовањем,

ДУШАН ЖЕСТИЋ, власуљар,
Боговићева ул. бр. 7.

КОЛОНИЈАЛНА, ЈУЖНОГ
ВОЋА И БОЈА ТРГОВИНА

НА МАЛО — НА ВЕЛИКО

Н. ДИМОВИЋ

НОВИ САД

Основана г. 1871.

Телефон бр. 334. Телеграм адр. Димовић.

Препоручује своје стовариште колонијалне робе, као каву, бибер, цимет, пимент, чај, пиринач, чоколаду, бонбоне, грожђе, бадем, лешник, коњак грчки и франц., ликер, рум, као и све врсте земљани боја, по најумеренијим ценама.

HYGIEA

ДРОГЕРИЈА — ПАРФИМЕРИЈА

KOSTA ŽIVOJNOVIĆ

НОВИ САД

Кралја Петра улица број 30.

Телефон бр. 97.

Препоручује своје богато стовариште farmaceutskih artiklova, hemikalija, droga, parfimerije, galeničkih i kosmetičkih preparata, svih potreba za fotografiranje, zavojnog materijala, hemijsko-tehničkih rekvizita, gumene robe i t. d.

На мало и велико. Брза и тачна послуга, цене solidне.

Prva hrvatska štedionica u Zagrebu

Основана године 1846.

Дioniчка главница К 40,000.000.—

Причуве К 73,000.000.—

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod na Savi, Cirkvenica, Čakovec, Daruvar, Delnice, Djakovo, Gjuugjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Križevci, Mitrovica, Nova Gradiška, Novi, Ogulin, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun i Sušak.

Ispostave: Osijek donji grad, Vinica.

Мjenjačnica: Zagreb, Иlica број 5.

Prima

uloške na uložne knjižice i na tekući račun.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima

na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Obavlja

burzovne naloge savjesno i kulantno.

Izdaje

čekove i kreditna pisma te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

Podjeljuje

hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje

4¹/₂ % -tne založnice, koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost i jamčevnu sposobnost.

NAROČITA TRGOVINA
SOKOLSKIH POTREBŠTINA.

Na sjednici Sokolskog Saveza S. H. S. održanoj u Zagrebu dne 17./11. 1919. dobio sam dozvolu za otvorenje naročite sokolske trgovine sa naslovom „Dobavljač sokolskih potrebština Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca“.

Predbježno ću imati na skladištu samo vježbaće potrebštine t. j.: Triko-hlače (čakšire) pamučne i vunene, majice u svim veličinama, te cipele niske i visoke, kao i sokolske značke, razglednice i sve ostale potrebštine, potrebne za javne nastupe.

Svečana, odnosno izletna odijela početi ću izradjivati početkom iduće godine.

Preporučam se bratskim društvima sa:

Zdravo!

Branko Palčić, Dobavljač sok. potrebština
Sokolskog Saveza S. H. S. **Zagreb.**
Gundulićeva ulica broj 23.

НАРОЧИТА ТРГОВИНА
МОДЕРНЕ КОНФЕКЦИЈЕ

ЗАГРЕБАЧКИ
МАГАЗИН

ЗАГРЕБ, ЈЕЛАЧИЋ ТРГ.

Банка Војводина д. д.

Нови Сад, Регента Александра ул. бр 35.

Дневничка главница К 20,000.000.—

Филијале: Србобран, Жабал, Ада и Паланка.

Телефон 240.

Бројав: Банка Војводина.

Купује и продаје

све земаљске производе као жито, кукуруз, зоб
јечам, брашно, мекиње вуну, кудељу, кудељног
семена, семе од сирка и т. д.

има стално стовариште

бензина, петролеума, машинског уља и разне
колонијалне робе;

купује и продаје

најкулантније дукате, валуте, вредносне папире,
купоне, чекове и девизе;

финансира

извозне и увозне послове;

врши најјефтиније

исплате и наплате сваке врсте, даје информа-
ције и обавештења о свима финансијским, тр-
говачким и индустријским пословима;

прима улоге

на штедњу и укамаћује их по највишој каматној
столи;

издаје кредитна писма

те обавља исплате на основу акредитива;

ескомптира

менице и девизе;

отвара текуће рачуне

по најкулантнијим условима.

V. Kolarski

Novi Sad :: Telefon br. 44.

trgovina južnog voća i špece-
raja na malo i veliko prepo-
ručuje svoje stovarište.

— Cene umerene. —

AMERICAN KONDOR COMPANY

ZAGREB, ILICA 18.

Stručna trgovina američanskog namještaja za urede, banke, poslovni-
ce i klubove.

Vlastita mehani-
čka radiona.

Prodaja: blagajna, pisaćih strojeva, papira, trgovačkih knjiga te svih u tu struku spada-
jućih potreština na malo i veliko.

СТОВАРИШТЕ ГИМНАСТИЧКИХ СПРАВА

БАШИН И ДРУГ

ЉУБЉАНА, Предшкофијо број 19.

Добавља све вјежбаће справе, преузима пот-
пуну отпрему вјежбаоница (Соколана) и све
у ту струку спадајуће поправке.

На жељу шаље нацрте и прорачуне.

МИЛОРАД БУРЕНДИЋ И КОМП.

Бројанна адреса:
БУРЕНДИЋ—СПЉЕТ.

— СПЉЕТ —

Телефон интерурбан
број 210.

Регистрирана фирма.

— Агентурни, комисијонални и отпремнички посао. —

ИМПОРТ!

ЕКСПОРТ!

- а) Продаје на велико: кафу, шећер, пиринач, сапун, коломаст, соду, галицу, сумпор, као и другу сваковрсну ово и иноземну робу.
- б) Заступства прворазредних творница: Творнице кемичких производа, крема за обуку, коломсти и т. д., творнице сапуна за рубље и тоалетног, творнице колача, кекс бисквита и других.
- ц) Обавља све агентурне и комисијонарске послове уз најповољније увјете.
- д) Купује све, врсти животних намирница, плодина и аземљских производа.